

sotsiaal ministeerium

Hr Jüri Kõrge
Peakontrolör
Riigikontroll
Narva mnt 11a
15013 TALLINN

Teie 17.06.2005 nr OSIII-2-7.1/05/940

Meie 11.07.2005 nr 15-1/6081

Vastuseks aruandele "Vanemahüvitise maksmise korraldus"

Lugupeetud härra Kõrge

Oleme tutvunud Teie kontrolliaruandega vanemahüvitise maksmisest. Kontrolliaruanne viidi läbi 2005. aastal, auditeeriti 2004. aasta perioodi. Aruandes on välja toodud vanemahüvitise maksmise probleemkohad ning tehtud ettepanekud regulatsiooni ja kontrollimeetmete täiendamiseks meile, Sotsiaalkindlustusametile ning Rahandusministeeriumile. Järgnevalt vastame ning esitame edasise tegevuskava meile esitatud ettepanekute osas.

1. Hüvitise määramine ja maksmine
1.2. Auditis on välja toodud juhtumeid, kus 2003. aastal sündinud laste kohta on määratud põhjendamatult kõrge hüvitis. Rakendussäte, millega seaduses reguleeriti hüvitise arvutamist 2003. aastal sündinud laste kohta, oli vajalik, et tagada endise sissetuleku saamine lapsehoolduspuhkusel viibivatele vanematele. Põhjendamatult kõrge hüvitise määramine üksikutel juhtudel tulenes rakendussätte eripärast ning asjaolude kokkulangemisest – see määrati vanematele, kelle töötatud päevade arv 2003. aastal oli väike ning kes said sotsiaalmaksuga maksustatavat tulu varasema perioodi eest.

Meil on kavas muuta regulatsiooni hüvitise määramise osas vanematele, kes on üle viidud kergemale tööle. Vanemahüvitise seaduse muutmise seaduseelnõu on hetkel väljatöötamisel. Eelnõu valmib oktoobriks 2005.

1.4. Kontrolliaruandes on viidatud juhtumitele, kus pensioniamet on jätkanud vanemahüvitise maksmist lastekodusse või varjupaika paigutatud laste kohta. Hoolekandeasutustel on kohustus teavitada igakuiselt Sotsiaalkindlustusametit vanemliku hoolitsuseta lastest, kes on jooksval kuul püsivalt elama asunud hoolekandeasutusse. Varjupaika paigutatakse lapsed pikemaks ajaks kohaliku omavalitsuse taotluse alusel. Riiklike peretoetuste seaduse kohaselt peatab

Sotsiaalministeerium
Registrikood 70001952

Gonsiori 29
15027 TALLINN

Telefon 626 9301
Faks 699 2209

www.sm.ee
info@sm.ee

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 12.07.05
Reg nr OSIII-2-7.1/05/940-2

pensioniamet valla- või linnavalitsuse korraldusel ajutiselt vanemahüvitise ja peretoetuste maksmise, kui lapsevanem ei kasvata last ega hoolitse tema eest. Meie informeerime täiendavalt hoolekandeasutusi ja kohalike omavalitsuste lastekaitsetöötajaid ning sotsiaaltöötajaid kohustusest teavitada elukohajärgset pensioniametit lastekodusse või varjupaika paigutatud väikelastest, kelle eest vanem ei hoolitse.

2. Tulude teenimine hüvitise saamise perioodil
Kontrolliaruandes on juhitud tähelepanu Maksu- ja Tolliameti ning Sotsiaalkindlustusameti andmevahetusele. Märgime, et Sotsiaalkindlustusamet võtab Maksu- ja Tolliameti andmed vastu niipea, kui andmed edastatakse. Maksu- ja Tolliamet edastab andmed vastavalt rahandusministri kehtestatud korrale, vajades aega andmete töötlemiseks ja kontrolliks. Töötlemata ja kontrollimata andmete edastamine Sotsiaalkindlustusametile tooks kaasa vajaduse sagedasteks hüvitiste ümberarvutamiseks ning hüvitisesaajate panemise ebakindlasse olukorda.
Lahendusena kavandame vanemahüvitise seaduse muudatustega kehtestada hüvitise ümberarvutamise esimesel võimalusel. Eelnõu kohaselt arvutatakse järgmise kuu hüvitis ümber vastavalt § 3 lõikes 7 sätestatud korrale niipea, kui Maksu- ja Tolliameti andmebaasi andmetest on selgunud, et isik on saanud vanemahüvitise saamise ajal sotsiaalmaksuga maksustatavat tulu. Kui hüvitise maksmine on selleks ajaks lõppenud, esitatakse tagasimaksenõue viivitamata.
Kontrolliaruandes on tehtud ettepanek määrata hüvitise taotlejale, kes ei ole teatanud asjaoludest, mis mõjutavad hüvitise suurust, sanktsioonid. Leiame, et isikud ei tarvitse alati ette teada sotsiaalmaksuga maksustatud tulu saamisest või ei tea isikud ette teenitava tulu täpset suurust. Seetõttu pakume välja seaduses olemasolevate sanktsioonide sihipärase rakendamise ning halduspraktika ühtlustamise selles osas. Seaduses on võimalus sanktsioneerida isikuid enammakstud summa hüvitisest kinni pidades või sunniraha rakendamise kaudu. Kavandame senisest tõhusamat avalikkuse teavitamist hüvitisesaaja kohustusest teavitada pensioniametit sotsiaalmaksuga maksustatava tulu saamisest.

Kavandame koostöös Sotsiaalkindlustusametiga vanemahüvitise seaduse täiendamist seaduse § 3 lõike 7 osas, mis käsitleb hüvitise ümberarvutamist.

4. Probleemid maksudega
Kontrolliaruandes on tehtud ettepanek algatada vanemahüvitise seaduse muutmine täpsustamaks, millise perioodi jooksul on pensioniametil kohustus kontrollida sotsiaalmaksu laekumist. Arvestame ettepanekut vanemahüvitise seaduse muutmise seaduseelnõu väljatöötamisel.

Probleemina on välja toodud vanemahüvitise vähendamine sotsiaalmaksuga maksustatud tulu saamisel üheaegselt vanemahüvitisega. Hüvitist vähendatakse tulenevalt vanemahüvitise eesmärgist, milleks on saamatajäänud tulu kompenseerimine. Kui isik on üheaegselt hüvitisega saanud töist tulu, on hüvitise vähendamine põhjendatud. Me ei pea otstarbekaks hüvitise vähendamisel võtta arvesse sotsiaalmaksu deklaratsioonide andmeid kalendrikuu kohta, mille eest sotsiaalmaks arvestati, kuna kogu eksisteeriv tulude üle arvestuse pidamine on kassapõhine ning sotsiaalmaksu objekt on kassapõhine. Kassapõhise ning tekkepõhise maksusüsteemi üheaegne rakendamine ei ole meie hinnangul teostatav või muudab hüvitise administreerimise põhjendamatult kulukaks. Samuti toob see kaasa lisakohustused tööandjatele. Kuna vanemahüvitise arvutamisel võetakse arvesse kogu kalendriaasta kassapõhine tulu, on põhjendatud hüvitise vähendamisel rakendada sarnaselt kassapõhist süsteemi.
Meil on kavas õigusselguse huvides muuta vanemahüvitise seadust, eristades seaduse tekstis hüvitise maksmise kuu, s.o kuu, mille eest vanemahüvitist makstakse, ning hüvitise väljamaksmise kuu.

Meil on kavas väljatöötatava eelnõuga sätestada kord, mille kohaselt ei vähendata viimase kuu hüvitist isikutel, kes peale vanemahüvitise saamise lõppemist on koheselt tööle asunud ning

samal kuul saanud töötasu. Vastav skeem paneb täiendavad kohustused tööandjatele väljastada töötaja nõudmisele vastavalt TSM vorm, millel on kajastatud tööle asumise kuupäev.

Lugupidamisega

Jaak Aab
Minister

Katre Pall 626 9238
katre.pall@sm.ee

RAHANDUSMINISTEERIUM

Riigikontroll

Teie 17.06.2005 nr OS III-2-7.1/05/941

Meie 8. .07.2005 nr 4.-1/ 8885

Riigikontrolli kontrollaruande eelnõu

Rahandusministeerium leiab, et Riigikontrolli poolt esitatud kontrollaruande eelnõus "Vanemahüvitise maksmise korraldus" toodud informatsioon ja järeldused on edasise töö parendamiseks kindlasti vajalikud. Kontrollaruandes rahandusministrile tehtud ettepanekute kohta esitame järgmised selgitused.

Aruande eelnõus (lk 14) on tehtud ettepanek sotsiaalministrile koostöös rahandusministriga leida lahendus Maksu- ja Tolliameti ning Sotsiaalkindlustusameti vahelise andmevahetuse parandamiseks, et sotsiaalmaksu laekumine Maksu- ja Tolliametile oleks koheselt nähtav ka pensionikindlustuse registris. Märgime, et Maksu- ja Tolliamet on väljendanud valmisolekut asuda koos Sotsiaalkindlustusametiga otsima lahendust andmevahetuse kiirendamiseks või pensioniametitele vahetu ligipääsu tagamiseks maksukohustuslaste registri andmetele.

Rahandusministrile esitatud ettepaneku osas (eelnõu lk 19) lahendada küsimus tulumaksu tagastamisest Sotsiaalkindlustusametile juhul, kui enne 2005. aastat saadud väljamakse tagastatakse pärast maksumäära muutumist, leiame, et selliseks lahenduseks puudub vajadus. Tulumaksuseaduse § 61 lg 19 näeb ette, et füüsilise isiku maksustamisperioodi eest tasutavale tulumaksule kohaldatakse samal maksustamisperioodil kehtivat tulumaksu määra. Vastupidine põhimõte ei tulene ka rahandusministri 24. detsembri 2003. a määrusega nr 7 "Tulumaksuseadusest", "Sotsiaalmaksuseadusest", "Kogumispensionide seadusest" ja "Töötuskindlustuse seadusest" tulenevate deklaratsioonide ja tõendite vormide kehtestamine" kehtestatud maksudeklaratsioonidest. Maksustamisperioodi eest tasutav füüsilise isiku tulumaks koosneb lisaks maksustamisperioodil isikule tehtud väljamaksetelt kinnipeetud tulumaksust ka maksustamisperioodi eest juurdemaksmisele kuuluvast ja tagastatavast tulumaksust. Seega tuleb juhul, kui füüsilise isiku tulumaksu tasumise ja enammakse tagastamise maksustamisperioodil kehtib erinev tulumaksumäär, kohaldada enammakse tagastamisel tulumaksu tasumise perioodi maksumäära ning maksumäärade vahet ei teki.

Eelnõus (lk 19) välja toodud probleem kohustusliku pensionikindlustuse maksete tagasiarvestamisel nende vanemahüvitise saajate puhul, kes peavad osa hüvitisest tagastama, on võimalik koostöös Maksu- ja Tolliameti, Eesti Väärtpaberite Keskregistri ning Sotsiaalkindlustusametiga lahendada. Rahandusministeerium saatis juuni lõpus kooskõlastamisele rahandusministri määruse eelnõu "Osakute kord", mille raames on vajadusel võimalik leida lahendus ka kõnealusele küsimusele.

Suur-Ameerika 1
15006 Tallinn

Reg. kood 70000272

Telefon: 611 3558
Faks: 696 6810
http://www.fin.ee

E-post: info@fin.ee
kantselei@fin.ee

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 11.07.05 Reg nr OS III-2-7.1/05/941-2

Kahtlemata tuleb oluliseks pidada infovahetuse tõhustamist osapoolte vahel, kuna selliste tagasiarvestuste korraldamine võib kujuneda kogu kogumispensioni süsteemile märkimisväärselt kulukaks.

Lugupidamisega

Aivar Sõerd
Minister

Aare Järvan
Kantsler

Sirli Jurjev 611 3520
Elo Haugas 611 3798
Siiri Tõniste 611 3487

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Hr Jüri Kõrge
Peakontrolör
III auditiosakond
Riigikontroll
Narva mnt 11a
15013 TALLINN

Teie 17.06.2005 nr OSIII-2-7.1/05/942

Meie 06.07.2005 nr 9.SKA6-5/1419

Kontrollaruande eelnõu

Lugupeetud härra Kõrge

Täname Riigikontrolli läbiviidud vanemahüvitise maksmise korralduse auditi ja meeldiva koostöö eest.

Esitame Sotsiaalkindlustusameti seisukohad ja kavandatud abinõud kontrollaruande eelnõus toodud ettepanekute rakendamiseks.
Ettepanek: tõhustada kontrollmeetmeid, et vältida edaspidi lapsehooldustasu maksmist vanematele nende laste eest, kelle eest nad saavad samal ajal vanemahüvitist. Nõustume esitatud ettepanekuga. On tõhustatud kontrollmeetmeid. Asjaosaliste töötajate tähelepanu on juhitud vajadusele täpselt kinni pidada tarkvara kasutamise juhendist. Töötajate kasutuses on väljatöötatud tarkvara sama perioodi eest vanemahüvitise ja lapsehooldustasu üheaegse maksmise avastamiseks ja üheaegse maksmise vältimiseks.

Ettepanek: nõuda, et edaspidi kontrollitakse tagasiulatuvalt vähemalt kord kvartalis eelmise 12 kuu kohta kõikide hüvitise saajate andmeid tulu kohta tagamaks, et tulu andmete muutumisel nõutakse enammakstud hüvitis tagasi. Nõustume esitatud Riigikontrolli ettepanekuga. Infosüsteemis SKAIS on olemas päring, milline võimaldab kontrollida vanemahüvitise saajate sotsiaalmaksuga maksustatava tulu saamist hüvitise saamise ajal.
Alates 2005.a II poolaastast teostatakse tagasiulatuvalt eelmise 12 kuu kohta vanemahüvitise saajate sotsiaalmaksu alaste andmete regulaarset perioodilist kontrolli (vähemalt kord kvartalis).

Ettepanek: nõuda, et pensionikomisjonid põhjendaksid otsuseid vormistades ja kirjalikke kokkuleppeid sõlmides vanemahüvitise liigselt makstud summade tagastamise ebamõistlikult pikki tähtaegu. Nõustume Riigikontrolli ettepanekuga. Pensioniametite direktorite tähelepanu on pööratud sellele, et pensioniameti töötajad lähtuksid igal konkreetsel juhul enammakstud vanemahüvitise tagasinõudmiseks pensionikomisjonide otsuste ja kokkulepete koostamisel vanemahüvitise seaduses sätestatu kõrval haldusmenetluse üldpõhimõtetest, s.o kaalutlusõigusest, proportsionaalsusest ja uurimispõhimõttest ning et enammakstud vanemahüvitise tagasimaksmise tähtaeg üldjuhul ei ületaks 3 kalendriaastat. Pensioniametitele on selgitatud vanemahüvitise enammakstud vanemahüvitise tagasinõudmise korda. Välja on töötatud ka kokkuleppe näidisvorm, milline on pensioniametitele edastanud.

Lembitu 12
15092 TALLINN
Reg kood 70001975

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 07.07.2005 Reg nr OSIII-2-7.1/05/942

Telefon 640 8120
Faks 640 8155
E-post ska@ensib.ee

Antud küsimuses ühtse halduspraktika kujundamiseks on pensioniametitele antud täiendavad selgitused.

Ettepanek: tagada, et juhul kui kokkulepet ei täideta, siis esitatakse ettekirjutused koos hoiatusega hüvitise tagasinõudmiseks viivitamatult.
Nõustume Riigikontrolli ettepanekuga. Pensioniametitele on selgitatud, et nendel juhtudel kui enammakstud vanemahüvitise tagasinõudmise kokkulepet ei täideta, tuleb tulenevalt vanemahüvitise seaduse § 7 lg 3 hüvitise saajale teha enammakstud summa tagasinõudmiseks ettekirjutus koos hoiatusega.

Lugupidamisega

Soontak
Liidia Soontak
Peadirektori I asetäitja

Indrek Kressa 6208 300
Indrek.Kressa@ensib.ee
Kersti Valge 6408 162
Kersti.Valge@ensib.ee